

CARLOS SAÚL MÉNEM, L'ÚLTIMA ESPERANÇA

# L'angoixa argentina

Fa sis anys Raúl Alfonsín va arribar a la Presidència de la República Argentina amb una frase que ja és història: «amb la democràcia es menja, amb la democràcia s'educa, amb la democràcia es viu més a prop de la felicitat». Aquestes paraules es van tornar poc temps després contra ell. Els argentins, més que votar a favor dels peronistes, han exercit un vot de càstig apassionat contra el govern d'Alfonsín.

Antoni Traveria

**E**ls argentins tenen un seriós problema d'identitat. No són, ni tampoc es consideren, uns típics sud-americans. Tampoc ho són, però creuen ser europeus. És cert que aquest és un país que té molt poc a veure amb els seus veïns més pròxims. És igualment cert que la immensa majoria de la població té els seus orígens més enllà de l'Atlàntic, fins i tot d'origen musulmà com el nou president Carlos Saúl Menem. Aquesta és una realitat que ha comportat un debat permanent que ha generat angoixa i desconcert.

Un periodista d'un dels diaris amb més influència de Buenos Aires em feia la següent reflexió pocs dies abans de les eleccions del 14 de maig: «passaran deu, vint, trenta anys. Vindrà a l'Argentina, entrarà en un cafè del carrer de Florida i escoltarà les mateixes converses que escoltes ara. Res no canvia. Aquest és un país que no n'aprèn dels errors de la seva història. Estem contra tot sense saber per què i sempre fem victimisme...».

És difícil trobar un país tan ric en recursos com l'Argentina que ara toqui fons de forma tan extrema i brutal. Durant el mandat de la Unió Cívica Radical, els salaris han perdut un 50 per cent del seu poder adquisitiu. Per comprar-se un quilo de pa, un assalariat ha de treballar 45 minuts. Els articles de primera necessitat s'han disparat de tal manera, que la gent més castigada per la crisi no ha pogut fer una altra cosa que afanar per sobreviure en el dur dia a dia. ¿Com pot passar tot aquest cúmul de desgràcies?

El mes de gener d'enguany per un dòlar n'aconseguies, tant al canvi oficial com al mercat negre, quinze australs. El dia de les eleccions es pagava a més de 125. El caos. Amb una inflació anual del 700 per cent ningú dubta a l'Argentina que aquest és el regne de la hiperinflació, on els preus pugen i

pugen desmesuradament fins al punt que es fàcil veure a les botigues un preu a les deu del matí i un altre a les dotze. El deute exterior és la gran espasa que obstaculitza qualsevol sortida de la crisi. Un deute acumulat en quatre anys, del 1977 al 1981, per uns militars *il·luminats* que inclús es van permetre el luxe d'endegar una guerra amb una primera potència com Gran Bretanya, per dissimular, per enganyar tot un poble, que té com a virtut o defecte principal un orgull patriòtic elevadíssim.

## Picaresca i especulació

La classe mitjana ha desaparegut a l'Argentina. Els rics són cada vegada més rics i els pobres estan arribant a la misèria gairebé absoluta. Els poderosos, quatre però amb control sobre els mecanismes econòmics, ho tenen clar. Tenen els diners, grans fortunes, als bancs de Montevideo, Miami o Nova York. Fan negoci a l'interior, treuen els capitals a l'exterior i només amb el interessos acumulen fortunes que mai tornen a reinvertir a l'Argentina. L'especulació és el negoci més rendible, amb diferència. Òbviament, qui pot especular millor no són els que tenen petits comerços o els que *juguen* amb uns pocs dòlars per guanyar 30 australs com a màxim en el moment de fluctuació de la moneda. Les empreses exportadores, amb capital nord-americà, són les autèntiques propietàries del país. Fan i desfan. Hi ha qui diu, i no li falta raó, que és millor no treballar i subsistir com es pugui. Els sous no cobreixen de cap manera l'habitatge i l'alimentació. La *picaresca* resulta inevitable.

## Una democràcia amenaçada

Raúl Alfonsín ha decebut a tothom. Ningú ha tingut mai tant de suport i possibilitats per a actuar. La seva gestió ha estat un fracàs que obre ara tot un seguit d'interrogants sobre el futur.

El retorn del peronisme sota el guiatge del *turc* Carlos Saúl Menem, agreuja encara més les possibles respostes a les incògnites existents. Alfonsín havia derrotat els sectors més reaccionaris del seu propi partit. Havia guanyat àmpliament els peronistes en les primeres eleccions democràtiques després de la cruel dictadura militar. La societat sencera se'l va creure i li va oferir un vot de confiança. Els militars estaven desarmats, sense arguments i, a més, absolutament desacreditats. Alfonsín era l'esperança, potser l'única esperança que els restava als argentins després dels Viola, Videla, Galtieri, l'anomenada «lluita anti-subversiva», els milers de desapareguts i la gran humiliació per la pèrdua militar i moral a la guerra de les Malvinas. En aquell temps, 1983, tothom hauria donat suport a una senzilla, moderada, revolució burgesa. Els enemics tradicionals de la democràcia, els que sempre havien participat en els cops d'estat, mai s'havien vist tan debilitats: l'Església Catòlica, l'oligarquia agroexportadora, les empreses transnacionals, el sector financer, els grans mitjans de comunicació escrits. Tot estava a favor d'Alfonsín.

## Frustració i renúncia

Però tot això no es va saber aprofitar, o el que és pitjor, no es va voler tirar endavant. Era el moment d'acabar amb l'especulació, de reorganitzar l'estat i el sistema fiscal, desenvolupar una política econòmica autocrèntrica, imposar condicions als creditors exteriors, diversificar les exportacions i borrar del mapa tots aquells conspiradors que històricament han impedit el progrés general. Malauradament, Alfonsín representa avui una nova frustració per a tots els argentins. El populisme, les solucions màgiques d'un home que vol ser el Perón dels anys noranta, poden reproduir ara, amb Carlos Saúl Menem de president, els vells



Amb els peronistes de Carlos Raúl Ménem, els colpistes creuen que l'amnistia per als militars acusats de violar els drets humans durant la dictadura està més pròxima.

errors. El peronisme és més un sentiment que una ideologia. Una fórmula exclusiva de fer les coses. Aquell sentiment en què tots caben: extrema dreta, democratacristians, montoneros... Un poti-poti incongruent.

També els peronistes tenen la seva responsabilitat en la desfeta del país durant el mandat d'Alfonsín. La irresponsabilitat sembla del tot evident si es té en compte que la CGT (el braç sindical del peronisme) en sis anys de democràcia feble, ha aconseguit parilitzar completament el país amb 13 vagues generals i aturs molt ben seleccionats en aquells sectors productius o de serveis que més es fan sentir en la vida quotidiana de la resta de perplexos ciutadans. Tres milions d'afiliats movilitzats poden, efectivament, aconseguir tot allò que es proposin... Els historiadors explicaran algun dia el perquè de la renúncia d'Alfonsín a fer

vàler aquell poder que li havien atorgat els argentins, els mateixos que ara l'han humiliat i li han dit prou.

### **L'oportunitat dels colpistes**

Ménem augmenta tots els temors. Tornen a aparèixer tots els dimonis i fantasmes d'un passat no molt llunyà. Alfonsín deixa a Ménem una economia desfeta, una societat desarticulada i moralment enfonsada, dos sectors civils absolutament antagònics que disposen cadascun d'una gens menyspreable representació militar. Els *carapintadas* dels comandants Aldo Rico i Mohamed Seineldín no s'estaran quiets ara que tenen excuses suficients per a dir-hi la seva i justificar el que és injustificable. Han estat esperant la seva oportunitat i ara creuen que amb els peronistes de Ménem tot serà més fàcil.

La primera estratègia dels colpistes

passa per l'anulació de tots els judicis pendents contra militars acusats de violar els drets humans durant la dictadura. La pressió, sembla evident, és i serà molt forta. Els privilegis, no hi ha ningú que els vulgui perdre i, evidentment, els militars argentins en tenen tants que és del tot impossible que hi renunciïn.

Alfonsín ha complert el seu somni d'entregar el poder a un civil. Fins i tot ha hagut d'avançar el traspàs de competències perquè moralment està desautoritzat i políticament no hi havia qui volgués ocupar cap cartera ministerial al seu govern. Carlos Saúl Ménem, aquest home de les patilles llargues, al qual li agrada vestir de forma estrafolària, té sis anys per davant per intentar fer el que reflecteix molt bé el títol d'una sèrie de televisió que està de moda a l'Argentina: *Misión imposible*. □